

CARNET I.A.T.C.

Timp de trei zile — respectiv 23, 24 și 25 oct. 1970 — s-a desfășurat la Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică, un binevenit colocviu, schimb de opinii asupra unor probleme și metode actuale ale teatrului și pedagogiei artistice. Au fost astfel dezbătute, printre altele, probleme privind raportul dintre teatru și literatura dramatică, funcția actorului și regizorului în spectacol, relația dintre scenă și public, toate probleme fundamentale ale artei scenice, privite nu în afara implicațiilor lor — de la structura limbajului artistic al reprezentanței dramatice, până la arhitectura edificiului teatral.

Cuvîntul de deschidere (prof. G. Dem. Loghin) a expus măsurile ce vizează organizarea institutului și metodele de lucru cu viitorul actor. Reținem, din ele, în mod special, că în munca de formare a concepției creatoare a candidatului la arta scenei, se tinde tot mai mult, spre dezvoltarea sensibilității, spre stimularea inventivității și fanteziei creatoare, că se pune accentul pe cunoașterea profundă și multilaterală a vieții sociale, și, mai presus de toate, pe o conștiință civică și artistică avansată; că, în ceea ce privește metodologia prin care aceste deziderate teoretice sînt concretizate, corpul profesional optează „pentru acele modalități de expresie a căror durabilitate a fost verificată de practica istoriei, permanent înprospătată de descoperirile solide fundamentate ale spiritului modern, înstituirea astfel climatului creator ce asigură relația firească dintre continuitate și nouitate în succesiunea generațiilor“.

Au prezentat comunicări prof. univ. dr. docent Mihnea Gheorghiu, dr. Gh. Neacșu, prof. univ. dr. Andrei Strihan și prof. univ. Radu Penciulescu. Tematica abordată de ei privește mișcarea de idei din teatrul mondial, noile raporturi create în teatrul contemporan, între scenă și sală. Referitor la raportul scenă-sală, de un real interes s-a arătat a fi comunicarea lui Radu Penciulescu: „Tentativă în definirea conceptului de teatru, azi“. El a pus accent pe descifrarea „noului raport între operă și consumator“, pe o nouă sensibilitate a spectatorului, dinamică și creatoare, — care se impune (și trebuie a fi lăsată să se impună) și pe care artistul și opera să o stimuleze. Sîntem deci în fața unei teorii în virtutea căreia spectatorul nu mai e un simplu consumator, ci este invitat să participe la actul creator, poziția sa de element exterior operei fiind modificată. „Consumatorul învață în opera care-l înconjoară din toate părțile, obligîndu-l în ultimă instanță la creație.“

Discuțiile purtate s-au angajat cu deosebire în jurul acestui punct de vedere, marcînd cu claritate existența a două grupuri adverse: un grup susținînd justetea teoriei spectator-participant la actul de creație, schimbarea condiției de *spectator* pasiv în *participant*, considerîndu-se a fi evenimentul

cel mai de seamă cu „repercusiuni încă incalculabile asupra dramei, asupra spectacolului, asupra arhitecturii teatrale și a spațiului dedicat locului de joc“; celălalt grup (de reținut că, aici se înscriu mai ales cei care se simt direct implicați în actul creației dramatice — respectiv dramaturgii — Paul Everac, Paul Cornel Chitic), combătînd această nouă relație (operă-consumator) și considerînd că, în acest chip, textul va fi expropriat, că adică prin înlăturarea așa-zisei tiranii a textului, structura dinamică a spectacolului se va pulveriza, ba am ajunge chiar să nu mai credem în cuvînt. Problema participăției publicului la actul de creație, în jurul căreia s-au axat comunicarea și discuțiile respective, solicită însă o adăstare și o reflexie mai îndelungă. Cu atît mai mult, cu cît ni se pare că disputa a fost generată nu atît de datele problemei ca atare, cît mai de grabă de o recepție oarecum confuză a terminologiei cu care a operat în expunere Radu Penciulescu. Deoarece, nici vorbă, în punctul său de vedere, de a elimina textul dramatic, ci, de a conferi spectatorului dreptul de a contribui, prin participarea sa la actul teatral — prin excelență deschis, și deci apt să încorporeze orice aport revelator — la descoperirea și reliefaarea adevărilor existențiale.

Dacă prin dezbaterile teoretice din plenum-ul său, colocviul a încercat să se apropie de mișcarea de idei din teatrul mondial, secțiunea consacrată „Metodelor moderne în formarea actorului și regizorului contemporan“ a concentrat preocupările profesionale. Obiectivul lucrărilor acestei secțiuni a fost poate cel mai ambițios, aici fiind vorba de sinteza diverselor aspecte ale pregătirii teoretice, metodologice și tehnice într-o unică rezultantă concretă, de demonstrația practică a eficienței artistice a fiecărei metode de studiu propuse. Profesori ai diferitelor clase de actorie și-au argumentat punctele de vedere susținute în comunicări cu ajutorul unor exemplificări practice realizate de studenții lor.

Colectivele didactice conduse de profesorii George Dem. Loghin și Moni Ghelelter au desfășurat amănunțit etapele activității de inițiere a studenților în laboratorul întru-

chipării personajului scenic, prezentându-ni-le gradat, de la exerciții elementare de improvizatie, cu și fără cuvint, la studii mai complicate, realizate pe dramatizări de proză. Unele exerciții, chiar simple, au fost sugestive și convingătoare; altele (în mod special, trama basmului modernizat), vizibil inspirate de dorința de a stimula fantezia și libertatea interioară a studenților, au fost totuși viciate de căutarea cu orice preț a poantei teatrale cu efect sigur. Dintre studiile de rol și-a atins ținta cel realizat, sub îndrumarea conf. Zoe Stanca Anghel, pe un „decupaj” al nuvelei „Flori sălbatice” de Erskine Caldwell; lucrând într-un micro-studio amenajat ca teatru rotund, la numai doi pași de spectatori, cei doi foarte tineri interpreți au trecut o probă dificilă de concentrare și de sinceritate a jocului.

Mai izbutite sau mai puțin, în funcție în primul rând de calitatea talentului studentului-actor, toate aceste exerciții au avut, atât în bine cât și în rău, o comună măsură. Ele s-au constituit într-un expozu sistematic și documentat al metodelor de studiu utilizate la I.A.T.C.; dar nu s-au ridicat la nivelul la care le-ar fi obligat însăși rațiunea de a fi a acestui coloviu științific, fiind mai aproape de o ilustrare a programei analitice decât de o cercetare originală, inovatoare. Neasumându-și riscul de a înfățișa exercițiile „la prima vedere”, în însăși febra actului de improvizatie creatoare, profesorii au greșit esențial; imaginea adevărată, crudă poate, a fost înlocuită cu una regizată, elaborată — desigur, mai strălucitoare, dar neautentică și, mai cu seamă, inoperantă în ordinea scontată.

În comunicarea profesoarei Beate Fredanov, care a studiat cu anul II abordarea dramaturgiei clasice, se discern mai clar obiectivele și embrionii unor soluții proprii în acordarea concepției contemporane cu stilul operei. Fragmentul din *Ulaiu Vodă*, expus într-o variantă nefinisată, cu stângăciile și naivitățile inerente, a avut darul să surprindă o cale proprie de acces a foarte tinerilor interpreți către mesajul textului respectiv.

Scopul și rezultatele experimentului pedagogic s-au conjugat convingător în cercetarea „Relației epic-dramatic în studiul improvizatiei”, realizată de conf. Sanda Manu. Ideea i-a fost sugerată profesoarei, de practica didactică; observînd că studenții manifestă o tendință exclusivistă către vizualizarea spectacolului, neglijînd în schimb potențialul teatral al cuvîntului, ea l-a propus un studiu special pe această temă. Din această încercare s-a născut reușita montare *Caragiale... dar nu teatru*; în coloviu au fost prezentate cîteva secvențe desfășurate *au valenti*, pentru a demonstra procedeele folosite.

Un moment al coloviuului a fost dedicat reorganizării învățămîntului de regie. Conf.

D. Eșrig a explicat principiul grupării studenților-regizori pe ateliere de creație, însăși alegerea atelierului de către student fiind un prim pas pe calea definirii viitoarei sale personalități. Prin organizarea și programul acestor ateliere se va elimina etapa de asimilare obligatorie a unei orientări estetice la care studentul nu aderă, îngăduindu-i-se în schimb, să se structureze mai rapid și mai profund, peotriva datelor și preferințelor proprii. Fragmentul din *Tragedia fecioarei* de Beaumont și Fletcher, înscenat de studentul Iulian Vișa, a servit drept argument acestei teze; o singură scenă a fost deajuns pentru a scoate în evidență cheia lecturii regizorale și a prezenta o primă schiță de profil a autorului ei. Nu e însă nevoie s-o mai spunem: toate aceste idei și demonstrații nu reprezintă altceva decît invitația pe care I.A.T.C. o adresează celor interesați de a urmări o serie de investigații pe termen lung. Scadența reformelor metodologice prezonizate e încă departe.

Secțiunea a II-a a urmărit să deschidă o fereastră spre laboratorul de tehnică a profesiei: „Cuvîntul și mișcarea, componentele expresiei scenice”. Comunicările prof. univ. Sandina Stan („Rolul frazării în teatru”), conf. Elena Negreanu (despre felurile categorii și funcții ale monologului); asistent Mihai Dogaru („Studiul practic al corului vorbit”); lector Marga Boureanu (în legătură cu dezvoltarea funcției auditive necesare actorului dramatic); Elena Cristea (despre unele metode de corectare a R-ului velar), au fost, firește, de o natură mai specioasă.

Alături de ele, problemele de istorie și teoria spectacolului — discutate în secția a III-a a coloviuului (semnalăm mai cu seamă comunicările susținute de prof. univ. dr. Ileana Berlogea, conf. univ. C. Marinescu, prof. univ. dr. M. Mancaș, asist. univ. Adriana Călinescu, lector univ. Gh. Ceaușu etc.), au stîrnit interes în măsura în care au putut demonstra că rezultatele cercetărilor cu profil teoretic sînt convergente cu cercetările și problemele care confruntă practic munca I.A.T.C.-ului și duc astfel la o necesară unitate de preocupări și rezultate.

Organizat cu intenția evidentă de a se spori virtuțile școlii naționale de teatru, coloviuul Institutului de teatru, la această ediție, a avut mai mult rolul de a expune acțiuni întreprinse în vederea perfecționării și modernizării învățămîntului teatral: el constituie însă, în același timp, o invitație lansată tuturor oamenilor de teatru, spre conjugarea eforturilor lor, după cum spunea rectorul Institutului, pentru soluționarea imperativelor majore, cu care este astăzi confruntată mișcarea teatrală și cinematografică românească.

I. T.